

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
I. Fundacja Prémontré	9

Wrzenie ideologiczne na przełomie XI/XII w. (s. 9). Zewnętrzne okoliczności konwersji Norberta z Xanten (s. 15). Elementy eremickie i kaznodziejstwa wędrownego w północnej Nadrenii na przełomie XI/XII w. (s. 18). Konwersja Norberta i początek jego działalności kaznodziejskiej (s. 21). Nastroje katastroficzne a konwersja Norberta (s. 23). Charakter kaznodziejstwa wędrownego Norberta w r. 1119 (s. 25). Nacisk hierarchii kościelnej i warunki licencji predykacyjnej udzielonej przez Kaliksta II w Laon (listopad 1119 r.) (s. 28). Biskup lauduński Bartłomiej protektorem Norberta, powody protekcji, założenie eremu w Prémontré w r. 1120 (s. 29). Charakter eremu premonstratenskiego w latach 1120—1121: rezygnacja z feudalnego tytułu własności, wspólnota produkcyjno-konsumpcyjna, ofiary a kwesty (s. 34). Przyjęcie w Prémontré tzw. drugiej reguły św. Augustyna (s. 36).

II. Początki kongregacji	38
------------------------------------	----

Statuty akwizgrańskie i teksty patrystyczne w reformie życia kanonicznego w XI w. (s. 38). Cztery tzw. reguły św. Augustyna, ich charakter (s. 40). Pojawienie się tzw. reguły drugiej w Springiersbach ok. 1110—1115 r. (s. 41). Reformatorska postawa intelektualna (Stefan z Arbrissel) i pozornie antyintelektualna (Stefan z Muret) a respektowanie wzorów kultury popularnej przez Norberta z Xanten (s. 43). Przyjęcie „reguły drugiej” w Prémontré a powstanie kanonii regularnej (s. 49). „Życie apostołskie” a kaznodziejstwo (s. 52). Opór przeciw wprowadzeniu „reguły drugiej” w Prémontré (s. 54). Działalność Tanchelma a charakter tanchelmizmu w końcu pierwszej ćwierci XII w. (s. 56). Powody sukcesów Norberta i premonstratensów

w walce z tanchelmizmem (s. 60). Sukces antwerpski a poparcie episkopatu dla premonstratów (s. 63).

III. Kryzys kongregacji

66

Władza mistrzowska Norberta nad przeoratami premonstratenskimi (s. 67). Działalność polityczna Norberta (s. 71). Powołanie Norberta na arcybiskupstwo magdeburskie z inicjatywy dworu królewskiego (s. 74). Kryzys kongregacji premonstratenskiej w latach 1126—1128 (s. 80). Zjazd magdeburski w 1128 r. i rezygnacja Norberta z władzy mistrzowskiej (s. 84). Wybór Hugona z Fosses na opata Prémontré (s. 85). Reforma w zachodnim kręgu premonstratenskim: reforma liturgii, przyjęcie tytułu opactw (s. 87). Ustanowienie zasady filiacyjnej i generalnych kolokwiiw opackich, jurysdykcja biskupia nad kanoniami (s. 95). Poparcie arcybiskupiej działalności Norberta przez obóz królewski a akceptacja przez Norberta imperialnych zasad reformy Kościoła (s. 103). Magdeburski krąg premonstratenski — tradycyjne wzory liturgiczne, zależność od arcybiskupstwa (s. 105). Magdeburski wzór organizacji premonstratenskiej w Bawarii i Westfalii (s. 107).

IV. Budowa zakonu

109

Cystersi a premonstratensi w pierwszej połowie XII w. (s. 109). Skróty ustawodawstwa cysterskiego podstawą kodyfikacji zwyczajów premonstratenskich z ok. 1135 r. (s. 112). Premonstratenskie falsyfikaty na imię Innocentego II jako narzędzie próby narzucenia reformy premonstratensom niemieckim (s. 117) i rozszerzenia uprawnień jurysdykcyjnych kapituły generalnej (s. 119). Opór kanonii zachodnich przeciwko centralistycznym tendencjom Prémontré na przykładzie opactwa św. Marcina z Laon (s. 120). Hadrian IV a Prémontré. Obrona jedenastowiecznego typu reformy kanonialnej przed ekspansją premonstratenską, poparcie centralistycznych tendencji Prémontré (s. 121). Nowa redakcja statutów premonstratenskich z początku drugiej połowy XII w. (s. 124). Rozbicie premonstratów w okresie schizmy i zwycięstwo Prémontré nad zachodnio- i południowoniemieckimi kanoniami po upadku schizmy (s. 126). Opór kręgu magdeburskiego i powstanie „zakonu w zakonie” (s. 127). Czynniki dzielące i integrujące w obrębie zakonu (s. 128).

Przejawy tendencji eremickich w latach trzydziestych XII w.: translacje kanonii, ograniczenie działalności duszpasterskiej (s. 131). Działalność duszpasterska w zachodnim kręgu premonstratenskim (s. 135), w południowych Niemczech (s. 139), w kręgu magdeburskim (s. 140). Wzrost duszpasterstwa premonstratenskiego w końcu pierwszej połowy XII w. a wzrost ruchów heretyckich (s. 141) — stanowisko Evervina z Steinfeldu (s. 143), przyłączenie Steinfeldu do Prémontré w l. 1140—42 (s. 144). Falszyfikat rzekomo z 1134 r. świadectwem działalności duszpasterskiej w kuriach i przeoratach premonstratensów kręgu zachodniego w połowie XII w. (s. 148). Duszpasterstwo premonstratenskie a rozwój zakonu (s. 150). Wzrost napływu kandydatów do kanonii premonstratenskich a rytualizacja życia konwentualnego w drugiej połowie XII w. (s. 152). Próba nawrotu do pierwotnych idei premonstratenskich w Mariengarde i jej upadek (s. 153). Objawy niestabilności kadr kanoników (s. 156). Załączki upadku zakonu premonstratenskiego na przełomie XII/XIII w. (s. 156).

VI. Konwerski i kanoniczki 157

Świadek Hermana z Laon o rozwoju instytucji konwerek w domach premonstratenskich i działalności Norberta z Xanten wśród kobiet (s. 157). Udział kobiet w ruchach eremickich i kaznodziejskich na przełomie XI/XII w. (s. 159). Stanowisko konwerek w pierwszych latach istnienia Prémontré (s. 167). Pierwsze próby oddzielenia domów konwerek od kanonii (s. 166). Opór konwerek (s. 170). Utworzenie przeoratów konwerek i ich stanowisko w połowie XII w. (s. 170). Powody napływu konwerek w pierwszej połowie XII w. (s. 173). W początkach drugiej połowy XII w. (s. 181). Rozluźnienie dyscypliny klasztornej w domach konwerek w drugiej połowie XII w.; zakaz przyjmowania konwerek i próby likwidacji ich domów (s. 182). Prepozytury premonstrantek-kanoniczek w Nadrenii i powody ich trwałości (s. 186).

Zakończenie 191

Kierunki rozwoju premonstratensów w Zachodniej i Środkowej Europie w XII w. (s. 191). Pojawienie się premonstratensów w Polsce w połowie XII w. (s. 195) — Swidger bp kujawski a Froger bp Sées-

Sagium, niesłuszność ich identyfikacji (s. 196),
Zwierzyniec i Brzesko najstarszymi fundacjami
premonstratenskimi w Polsce (s. 198). Zahamo-
wanie rozwoju premonstratensów we Francji, Niem-
czech a rozwój ich w Anglii, Hiszpanii, na Węg-
rach i w Polsce w końcu XII w. (s. 200).

Wykaz częściej cytowanych wydawnictw źródło- wych i opracowań	201
Résumé	205